Демонстрационная контрольная работа по государственному (башкирскому) языку РБ для 5 класса

Аңлатма һүҙ.

Башҡорт (дәүләт) теле буйынса уҡыусыларҙың белем кимәлен баһалауҙың төп критерийҙары.

Контроль диктанттарҙы баһалау.

Уҡытыусы башта тексты уҡып сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй. Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә. Уҡытыусыға ярҙам итеү маҡсатында йыйынтыҡ авторҙары текстар аҙағында грамматик эш төрҙәре тәҡдим ителә. Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк. Уҡытыусы тексты икенсе тапҡыр тулы килеш уҡып сыҡҡас та, грамматик эш тәҡдим ителергә тейеш. Диктанҡа билдә ҡуйғанда хаталарҙың характерына иғтибар ителә.Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупа: булмағандары,йәғни грамоталыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Түбәндәге хаталар тупаҫ булмағанға инә: ҡағиҙәнең иҫкәртмәһенә ҡараған хаталар, бәйләү юлы менән яһаған яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышында хаталар,бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу,үҙләштерелгән һүҙҙәрҙә ялғауҙар яҙылышында хаталар. Диктант бер генә билдәменән баһалана.“5” – тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктацион хата булған эшкә, “4”- 4 орфографик, 3 пунктуацион,йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хатаһы булған эшкәлә “4”ҡуйырға мөмкин. “3”–6орфографик,6 пунктуацион,йә 3 орфографик, 9 пунктацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктацион хаталы эшкәлә “3”ҡуйыла. “2”- 9 орфографик, 9 пунктуацин йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла.. Хатаһаны 15 орфографик хатанан да артып китһә “1” билдәһе ҡуйыу уҡытыусы ҡарамағында.
Изложение һәм иншалар яҙғанда:

Билдә	Баһалауҙың төп критерийҙары

	Йөкмәткеһе һәм телмәр	грамоталылыҡ
“5”	Эштең йөкмәткеһе темаға тулыһынса тап килә. Фактик хаталар юҡ. Йөкмәткеһе эҙмә-эҙлекле асыла. Эштең һүҙлеге бай Стиль һәм мәғәнәүи яҡтан текст камил.Эштә йөкмәткеһе яғынан–5 һәм телмәр яғынан 5 кәмселек булыуы мөмкин	3 орфографик,3 пунктуацион йә 4уграмматик хата булыуы мөмкин
“4”	Эштең йөкмәткеһе,нигеҙҙә,темаға тура килә (бер ни тиклем ситкә тайпылыштар бар). Йөкмәткеһедөрөҫ,ләкин һөйләм төҙөлөшөндә ҡайһы бер фактик хаталар бар.	7 орфографик,6 пунктуацион йәки 2 орфографик,13 пунктуацион хата булыуы мөмкин.Шулай уҡ 5 грамматик хата булыуы
	Фекер ебендә бер ни тиклем эҙмә-эҙлелек боҙолған. Ҡаһы беросраҡта һүҙҙәрҙең ҡулланылышында хата китеүе мөмкин. Эштең стиле ярайһы уҡ төҙөк һәм мәғәнәле.Дөйөм алғанда,эштең йөкмәткеһендә 8 һәм телмәрендә 8 кәмселек булыуы мөмкин.	мөмкин.
“3”	Эш темаһынан байтаҡ ҡына ситкәтайпылған. Эштең йөкмәткеһе,нигеҙҙә,дөрөҫ,ләкин һөйләм төҙөлөшөндә фактик хаталар байтаҡ. Эҙмә-эҙлелек тулыһынса һаҡланмай,һүҙҙәрҙең ҡулланылышында хаталар бар. Эштә йөкмәткеһе яғынан–15, телмәре яғынан-15хатабулыуы мөмкин.	10 орфографик,13 пунктуацион шулайуҡ8 грамматик хата булыуы мөмкин
“2”	Эш теманы асмай Һүҙҙәр ҡулланылышында бик күп фактик хаталар ебәрелгән. Эштеңбөтә өлөшөндә лә фекерҙең эҙмә-эҙлелеге боҙолған,һөйләмдәр	12-15орфографик,10 пунктуацион,12 грамматик хата

	урынлы ҡулланылмаған, бәйләнеш юҡ. Эштең йөкмәткеһендә –20,телмәрендә 20-нән күберәк хата ебәрелгән	
	Әгәр контроль диктанттан һуң өҫтәмә грамматик,орфографик,лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана. Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә: 5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда, «4» билдәһе эштең яртыһынан күберәгедөрөҫ эшләнгәндә, «3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ әшләнгәндә, «2» билдәһе бер эштәдөрөҫ эшләнмәгәндә ҡуйыла.	

Контроль диктант:

“5”	1 орфографик, 2 пунктуацион
“4”	1-2 орфографик, 2 -3 пунктуацион хата
“3”	3-4 орфографик, 4-5 пунктуацион хата
“ 2”	5 орфографик 4-6 пунктуацион хата

Эш төрҙәре	Кластар			
	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс
Һорауҙарға яуап, тест	0	0	0	0
Контроль диктант	1	1	1	1
Изложение	0	0	0	0
Инша	0	0	0	0
Контроль күсереп яҙыу	0	0	0	0
	1	1	1	1

Иртән

Һоҡланғыс йәйге иртә. Ҡыҙарып сыҡҡан ҡояш нурҙарында, һарғылт йәшел төҫкә инеп, әкрен генә томан күтәрелде. Күҙ яуын алып, үлән баштарында ысыҡ емелдәй, әйтерһең дә, аяҡ аҫтына һанһыҙ ынйы бөртөктәре һипкәндәр. Тәбиғәт әкренләп йоҡонан уяна.Ҡайҙалыр алыҫта һайыҫҡан шыҡырлағаны ишетелде.Уға яуап ҡайтарғандай,ике тапҡыр кәкүк тә саҡырып ҡуйҙы.

Туғайҙан һандуғас йыры ишетелде.Шуны ғына көткәндәй,таллыҡта турғайҙар сутырлаша башланы.Бар тереклеккә ҡыуаныс һәм өмөт биреп, яңы яҡты көн тыуҙы.

Функциональ грамоталыҡ буйынса эш төрҙәре:

1) Һүҙҙәрҙе тәржемә итеп яҙығыҙ:
Йәй,нур,томан,күҙ,тәбиғәт,кәкүк,йыр,һандуғас

2) Бирелгән һүҙҙәр менән һүҙбәйләнештәр төҙөргә:

Ҡояш,йәшел, турғай, яҡты, өмөт